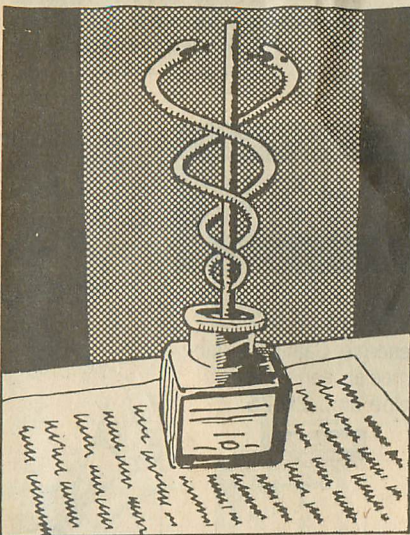

MIJN VADER EN HET BOEK

door Harry Stapert

Meneer d'n dokter

Aflevering 16

Rotterdam, 1918

Mijn belangstelling voor de geneeskunde heb ik ongetwijfeld geërfd van mijn onvergetelijke vader.

Als schipper had hij noodgedwongen geleerd zich bij ziekte of ongeval met eenvoudige middelen te behelpen.

Daartoe beschikte hij aan boord over een kist die de weidse naam apotheek voerde. Naast wat verbandmiddelen en kruiden bevond zich daarin voornamelijk perubalsem.

Hij beschikte echter over meer. Mijn vader was een wijze man met een opmerkelijk uiterlijk en een rijke fantasie, onverzagdigbaar in het lezen van boeken. Voor ons gezin was hij de ideale huis-dokter.

Een verstuipte enkel behandelde hij met veel koud water. Vervolgens pakte hij die in een verband met geraspte aardappel of wortel.

Terwijl mijn vader met zijn grote voorzichtige handen het omvangrijke verband klaarmaakte en aanlegde, vertelde hij boeiend over de geheime geneeskracht van de aardappel.

„Jongen, aan boord hadden we een lichtmatroos en die was met zijn hand tussen een lier gekomen.”

„Wat is een lier vader?”

„Een lier is de machine waar ze balen of kisten mee uit een schip hijsen of het anker mee ophalen. Wel eens gezien?”

„Ja vader, maar u doet me pijn, au...”

„Eventjes jongen, eventjes op je pruimpje bijten, zeiden we aan boord.”

„Ik was aan het vertellen over die lichtmatroos. Ik stond vlak bij de lier. Ik had een leren pet op” ging hij verder, „en toen ik zag dat die jongen zijn hand bijna kwijtraakte, gooide ik de pet tussen de kamwielen. Toen stond de lier snel stil. De hand zag er lelijk uit, maar is helemaal goed geworden, alleen met rauwe aardappelen.”

Vader was meer met de patiënt dan met de enkel bezig, en dat is wezenlijk in de uitoefening der geneeskunst.

Het voorkómen van ziekte kreeg ook de nodige aandacht.

Als we zaterdags in de kuip waren geweest, werden we met zijn tweeën of drieën, gewassen en gestreken, op de rand van de tafel neergezet. Dan kwam vader met de fles levertraan. We kregen om beurten een flinke lepel, en vlak erna een pepermuntje, warm uit zijn broekzak.

Ook daarbij dan die begeleidende verhalen, over de kabeljauw, waar de levertraan van gemaakt werd. Over de storm tijdens de vangst, de hoogte van de golven, de wind, de olieassen en de zuidwesters.

Wij keken dan met ontzag naar het blauwe anker en het stuurwiel die op zijn hand waren getatoeëerd.

Een hoogtepunt in de medische praktijk van mijn vader was de wondbehandeling met perubalsem. Ik voel nog zijn bezorgde handen toen ik met mijn voorhoofd in prikkeldraad was gevallen.

De verhalen van Karl May over het gebruik van de perubalsem door de indianen die er de vreselijkste speerverwondingen mee genazen, de zorgvuldig bewaarde geheimen van de bereiding en het feit dat de balsem overheerlijk ruikt.

Zo ervaar je dat de kunst van het genezen niet de toepassing van geneesmiddelen is, maar dat die kunst grotendeels berust op de relatie tussen de dokter en zijn patiënt.

Mijn vader had een boek dat met een zekere geheimzinnigheid was omgeven. Hij bewaarde het in een kastje dat hij altijd zorgvuldig afgesloten hield. Het ging over geneeskunde, en er stonden dingen in waar zijn jongens niets mee te maken hadden.

Maar bij mazelen, kinkhoest, bof of waterpokken van ieder van de zes jongens kwam het boek tevoorschijn. Dan zette mijn vader zijn fok op en dan werd het beste recept opgediept en met de nodige fantasie toegepast.

Je kreeg dan kruidnagelolie in een zieke tand, zoete olie in je oor, zoutwater om te gorgelen, een koude natte doek ieder kwartier op je voorhoofd, de polsen nat gemaakt en soms werd je helemaal gewassen met lauw water en dan nat en wel in een warme deken gedraaid.

Een stevige hoest bezwoer hij met een uitgeholde rammenas met daarin bruine suiker. Wratten werden weggevreven met de binnenkant van de schillen van tuinbonen. Buikpijn betekende opzij gaan liggen, de knieën tegen je buik trekken en een warme

bril dan door de glazen. Buitengewoon geruststellend voor mij was dat de dokter mijn vader blijkbaar goed kende.

„Zo, Stapert, alles goed met de jongensschaar? Hoeveel zijn het er ook weer?”

„Zes dokter.”

„En moeder de vrouw? Man, groet haar, je hebt een lot uit de loterij.”

„De hoofdprijs dokter.”

„De hoofdprijs, Stapert.”

Ik snapte er niets van.

„Ik ga je een klein prikje geven, joh, je voelt er bijna niets van.”

„Even op mijn pruimpje bijten” zei ik ijverig, waarop de dokter daverend moest lachen.

„Zoon van een schipper, he.”

De prik deed geen pijn. Er kwam een pleister op. Vader kreeg het pokkenbriefje, dat toegang gaf tot de lagere school, en hij moest daarvoor betalen. Dat vond ik toen gek. Nu niet meer.

Toen wij ouder werden, kwam het boek van mijn vader niet meer tevoorschijn. Ik was het bestaan ervan eigenlijk vergeten, tot mijn vader mij feliciteerde met het behalen van mijn artsdiploma. Hij stond voor me, gaf mij het boek en zei:

„Je zult er nu wel te geleerd voor zijn, maar ik zeg je dat het ook voor een dokter leerzaam kan zijn om er in te lezen.”

Op de eerste bladzijde prijkte in grote sierletters mijn naam. Het boek heette: Troost der Zieken. Het was geschreven door broeder Aloysius van de congregatie der Broeders van de H. Jozef te Heerlen.

Voor het eerst uitgegeven in 1894, en voorzien van een getuigschrift van de hand van S. Kneipp. Het kreeg en heeft een ereplaats in mijn boekenkast, én in het hart van een dankbare zoon.

krui aan je voeten. Voor zieke ogen een oogbadje met kamillethee, en voor hardlijvigheid waren twee middelen beschikbaar: Sennathoe of wonderolie. Soms mocht je kiezen.

De dokter kwam alleen over de vloer bij bevallingen. Eén keer maar ben ik met mijn vader naar de dokter gegaan. Dat was voor het zetten van de pokken.

Dokter Mulder. Hij woonde in een groot huis, met een hele hoge stoep. Je moest vanaf het trottoir wel tien treden op voordat je aan de voordeur was.

Van de wachtkamer herinner ik mij niets, wel van de spreekkamer. Daar zat de dokter met de witte jas aan, die helemaal open hing. Het was een lange magere man met een ziekenfondsbril op. Hij keek meer over zijn